

När ska samvetet vakna?

Publicerad här den 1 februari 2017

HALLELUJA! PISA-RESULTATEN har slutat att sjunka. En stor rubrik på förstasidan i Lärarnas Tidning lyder *Efterlängtat trendbrott*. I stycket under rubriken talar man dock om att var femte elev ligger på oroande låg nivå vad gäller läsförståelse och att likvärdigheten i den svenska skolan blir allt sämre år efter år. Så varför denna glädje?

Elevernas resultat på Pisa-proven i matematik och naturvetenskap hade marginellt förbättrats sedan tidigare mätning. En förbättring som för övrigt kan ha sin förklaring i att eleverna förmåtts att ta Pisa-proven mera på allvar trots att de inte påverkar betygen. Att proven för första gången gjordes digitalt kan möjligen också ha bidragit. Detta hindrade dock inte jublet över »trendbrottet« att breda ut sig på dagstidningarnas förstasidor.

Närmare en femtedel av eleverna fick underkänt i Pisa-proven i läsförståelse. Lika många elever fick inte tillräckliga betyg för att få börja gymnasiet förra året. Bristerna i läsförståelse hade följt dem genom hela grundskolan. De hade haft svårt att följa med på lektionerna. De hade tvingats delta i prov som de misslyckades på. De har fått bannor både i skolan och hemma för att de inte kunnat »rycka upp« sig. De hade tappat sin lust att lära, sitt självförtroende och sin framtidstro.

På 1970-talet sökte de lokala skolmyndigheterna upp de elever som inte hade sökt till gymnasiet och erbjöd dem att gå kortare, yrkesinriktade kurser. Nu hindrar man i stället de elever som inte får tillräckligt bra betyg från grundskolan att gå ett gymnasieprogram. I fjol gällde detta 18 000 elever. De hade varken utbildning eller jobb att gå till efter grundskolan. Många av dessa elever fick ändå på något sätt hjälp att komma vidare.

Men ett ovisst antal tusen elever lämnas varje år utanför. Med skamfilat självförtroende och dålig ekonomi blir många av dessa elever ett lätt byte för värvare till drogmissbruk, prostitution, spelmissbruk och kriminella nätverk. De riskerar också att dras in i religionsstrider.

Dessa elevers hat mot det samhälle som har övergivit dem tar sig ibland uttryck i skadegörelse och stenkastning mot brandbilar och polisbilar. Värre än så är dock det som vi dagligen kan läsa om i tidningarna: Ungdomar som dödas i gängstrider eller genom

överdoser. Dessa nyheter har nu blivit så vanliga att många inte längre reagerar. Man förmår inte ta till sig det lidande som drabbar dessa ungdomar och deras närstående.

Klyftan mellan de högpresterande och de lågpresterande eleverna ökade i Pisa. Klyftan mellan fattiga och rika i vårt land har också stadigt ökat. Det är i skolan som den klyftan tar sin början. De styrande talar om hur viktigt det är att barnen får kompensation i förskolan för brister i språkutvecklingen. Men någon nämnvärd kompensation har de inte fått. Det är märkligt.

Att så många ungdomar spårar ur i livet drar med sig oerhört stora kostnader för samhället. Kostnader på grund av skadegörelse och kriminell verksamhet. Kostnader för poliser, för sjukvård, för socialhjälp och för fångvård. Och kostnader i form av ökad otrygghet för oss alla. Men inte ens alla dessa kostnader kan övertyga de politiker, myndighetspersoner, ledarskribenter och andra som kan påverka beslut. De skulle kunna se till att eleverna fick den kompensation i förskolan som de behöver, oavsett hur lång tid det tar och vad det kostar. Men icke.

Varje ungdom som spårar ur för med sig svårt lidande både för sig själv och hens närmaste. Men detta lidande är tydligen inte heller tillräckligt för de styrande att av medlidande besluta om tillräcklig kompensation för dessa barn. Man kan fråga sig om detta kan hänga ihop med det faktum att det nästan uteslutande är eleverna med lågutbildade föräldrar som misslyckas i skolan och i livet. Det gäller inte de egna barnen utan bara andras ungar.